

4.

Arbetsordning för Ålands landsting.

Ltm. Erik Lundqvists m.fl. hemst. mot. ang. förbud mot tobaksrökning
vid utskottssammanträden m.m. (Mot.nr 13/1971-72).

Till Å l a n d s l a n d s t i n g

från talmanskonferensen.

Den 2 februari 1972 har en reviderad landstingsordning för landskapet Åland (11/72) utfärdats. Denna nya landstingsordning avviker till väsentliga delar från landstingsordningen den 14 mars 1951. På grund härav måste också landstingets arbetsordning av den 19 mars 1952 omarbetas. Enligt 42 § 2 mom. i landstingsordningen ankommer det på talmanskonferensen att föreslå ändringar i landstingets arbetsordning.

Föreliggande förslag till ny arbetsordning bygger i princip på den hittills gällande, men de gamla stadgandena har dock i avsevärd omfattning omarbetats och kompletterats på grund av de nya stadgandena i landstingsordningen. Förslaget har likaså i många avseenden kompletterats med hänsyn till den praxis som genom åren utvecklat sig i landstinget. Vissa nya stadganden har införts, främst efter förebild från arbetsordningen för Finlands riksdag samt från riksdagsstadgan för Sveriges riksdag. Ett första förslag har utarbetats av en arbetsgrupp bestående av presidiet, lagutskottets ordförande och landstingets sekreterare. På basen av gruppens förslag har sedan föreliggande arbetsordning grundligt beretts i talmanskonferensen.

Valbestämmelserna, som förut i huvudsak ingått i ett särskilt landstingsbeslut om val inom landstinget enligt proportionellt valsätt, har nu i sin helhet intagits som ett skilt 7 kap. i arbetsordningen. Allmänna bestämmelser om valförrättning i landstinget upptas i 50-54 §§, medan 55 § gäller val där en person skall utses och 59-68 §§ reglerar förfarandet vid proportionella val.

Detaljmotivering.1 §.

Enligt landstingsordningens 15 § sammankommer landstinget årligen till lagtids session den 1 november och den 1 mars och är samlat med eller utan avbrott under den tid landstinget på förslag av talmanskonferensen besluter. I föreliggande paragraf har direkt utsagts att landstingets arbetsår skall vidtaga den 1 november. I 69 § finnes ett stadgande som generellt möjliggör för presidiet att sammankalla landstinget till plenum under tid då landstinget eljest icke sammanträder.

2 §.

För den till åren äldsta landstingsmannen har här införts benämningen ålderstalman, emedan denne då han leder ordet får anses ha de rättigheter och skyldigheter som enligt landstingsordningen och arbetsordningen tillkommer talmannen.

Det har icke ansetts nödigt att i arbetsordningen särskilt sammanfatta talmannens åligganden, utan dessa fastställles som förut genom ett flertal olika stadganden i landstingsordningen och arbetsordningen. Av synnerlig vikt bland dem är landstingsordningens 43 § enligt vilken talmannen icke har rätt att vid plenum göra allmänna uttalanden, ej heller att framställa förslag om hur ärende skall avgöras i sak eller att understöda dylikt förslag. Detta lagrum utgör emellertid icke hinder för talmannen att hålla tal vid landstingets högtidliga öppnande och avslutning, ty landstinget är då icke samlat till plenum.

På landstingets sekreterare bör ankomma att vid behov komplettera den i 2 § nämnda alfabetiska förteckningen. Bestämmelse härom torde införas i instruktionen för sekreteraren.

5 §.

Enligt stadgande i 44 § landstingsordningen är landstingets förhandlingar offentliga, såframt ej landstinget för visst fall annorlunda besluter. I 5 § ingår såsom en 4 punkt rätt för kanslikommissionen att ge tillstånd till utsändning i radio och television av landstingets förhandlingar. Talmanskonferensen avser, att tillstånd till dylika utsändningar naturligtvis i allmänhet skall beviljas, men att kanslikommissionen likväl måste ha möjligheter att t.ex. föreskriva vissa villkor beträffande sättet för dylika utsändningar. I arbetsordningens 73 § har förutsatts möjligheten att föreskriva vissa ordningsvillkor för åhörarna i plenisalen och här behandlade punkt skulle möjliggöra föreskrifter beträffande radio- och televisionsutsändningar. I Sveriges riksdagsstadga återfinnes motsvarande föreskrift.

8 §.

Eftersom sekreterartjänsten vid landstinget är avsedd som en ordinarie heltidstjänst bör honom också påföras tillräckliga arbetsuppgifter. Jämlikt 25 § i den nya finansförvaltningslagen skall det vid revisorernas byrå finnas en särskild revisionssekreterare. Talmanskonferensen anser

för sin del att sekreterartjänsten vid landstinget kunde kombineras med sysslan såsom landskapsrevisorernas sekreterare. En naturlig följd härav skulle också vara uppdraget som finansutskottets sekreterare. Övriga utskott skulle såsom hittills få vidtala sina särskilda sekreterare men enligt ett i 20 § föreslaget stadgande skulle det ankomma på talmanskonferensen att samordna utskottens förslag till sekreterare så att varje utskott i möjligaste mån skulle få den lämpligaste sekreteraren.

21 §.

Stadgandet möjliggör efter svensk förebild för ersättare att alltid närvara vid utskotts sammanträden och följa med behandlingen av ärendena. På detta sätt har ersättare alltid möjlighet att sätta sig in i ärendena och står icke, om han inkallas för ordinarie ledamot, främmande för vad som förut i samma ärende diskuterats inom utskottet. Ersättare som på detta sätt närvarar vid utskotts sammanträde får dock icke deltaga varken i överläggningarna eller i besluten.

30 §.

Talmanskonferensen anser att ledighet från landstingsarbetet i princip alltid borde begäras skriftligen. Stadgandet i 30 § 3 mom. utesluter dock icke möjligheten för landstingsman att tillsviðare och för blott kortvarig frånvaro från landstingsarbetet såsom hittills framställa sin anhållan om ledighet muntligen.

33 §.

I 47 § landstingsordningen stadgas att om landshövdingen eller lantrådet vill i plenum yttra sig skall honom givas ordet framom andra. I 45 § 1 mom. finnes, förutom annat, en hänvisning till 47 §.

I föreliggande paragraf återfinnes icke ett uttryckligt stadgande, som i vissa fall skulle medgiva landstingets vicetalmän rätt att framom andra landstingsmän erhålla ordet men formuleringen av 3 mom. ger talmannen möjligheter att följa hittillsvarande praxis vid t.ex. remissdebatten om landskapets ordinarie årsstat. I 4 mom. torde observeras dels att replik måste begäras under annans anförande eller omedelbart därefter, d.v.s. innan ordet givits åt annan landstingsman för anförande eller replik, dels att rätten till replik beror av talmannens prövning och dels slutligen att replik i anledning av replik icke kan beviljas tredje man. Ledamot av landskapsstyrelsen kan

av talmannen ges ordet framom andra talare för att besvara av landstingsman framställd fråga. I övrigt tillkommer icke landskapsstyrelseledamot särskild rätt till ordet framom landstingsman.

37 §.

Då framställning, motion eller i 51 § 2 mom. landstingsordningen nämnt ärende första gången förekommer till behandling kan envar landstingsman begära och få bordläggning av ärendet. Förnyad bordläggning av sådant ärende kan icke erhållas. Begäres däremot i annat ärende följande gång bordläggning eller framställes förslag, vars godkännande avbryter den sakliga behandlingen, fordras understöd av en eller flera andra landstingsmän och beslut av landstinget. Som exempel på sådant fall kan nämnas förslag om att ärende skall återremitteras till utskott. I 53 § landstingsordningen stadgas om bordläggning av utskotts-
betänkande.

40 §.

Stadgandet i 1 mom. förutsätter uttryckligen att landstingsman, som i detaljbehandlingen avser att framlägga ändringsförslag bör motivera sitt förslag under den allmänna diskussionen. Landstingsman är alltså icke berättigad att motivera ett ändringsförslag i detaljbehandlingen. Detta förfarande motsvarar nuvarande praxis i landstinget. Till stadgandet ansluter sig bestämmelsen i 41 § om att nytt förslag, vars lydelse inte framgår av handlingarna, före omröstning sker bör utdelas till landstingsmännen. Avsikten är att landstinget skall få möjlighet att verkligen sätta sig in i förslaget, varför avvikelse från regeln bör ske endast i undantagsfall.

I andra behandlingen lägges alltid stora utskottets betänkande till grund för behandlingen, men landstingsman har rätt att under den allmänna diskussionen föreslå att framställningens ursprungliga text eller tidigare avgivet utskottsbetänkande skall läggas till grund för detaljbehandlingen.

52 §.

Talmanskonferensen föreslår att alla val skall ske med slutna sedlar. Hemliga val ger nämligen den röstande möjlighet att välja kandidat utan yttre påverkan, något som är väsentligt för demokratin.

55 §.

Ett enhetligt förfarande föreslås för alla val, där en enda person skall utses. Hit hör också exempelvis kompletteringsval. Stadgandet överensstämmer med det som hittills gällt för val av presidium, dock med det undantaget,

att det nu erfordras över hälften av de avgivna rösterna för att valet skall bli avgjort i första eller andra omgången, medan det tidigare fordrats över hälften av de godkända rösterna. Ändringen är närmast av principiell betydelse.

57 §.

Stadgandet i 57 § motiveras av att i 67 § föreslås ett sådant system, att endast minimiantalet ersättare bör fastställas i förväg.

60 §.

Såsom hittills är här förutsatt, att en och samma kandidat icke skall förekomma på mer än en lista på valsedeln. Men de tidigare bestämmelserna om talmannens rätt att stryka kandidat har ändrats i ett par avseenden. Kandidat strykes nu helt och hållet, om han vid val, där skriftligt samtycke erfordras, har mottagit kandidatur på två olika listor. Och ordinarie kandidat skall icke mera strykas av den orsaken att den personliga ersättaren bortfallit genom att han varit uppställd också på annan plats. I sådant fall måste alltså kompletteringsval förrättas, om ifrågavarande ordinarie kandidat blir vald.

67 §.

Vid val där personliga ersättare icke är föreskrivna utses först en ersättare från varje lista, där någon blivit vald som ordinarie, varvid självfallet den kandidat blir utsedd, som har högsta röstetalet efter de på listan valda. Om minimiantalet ersättare icke uppnås därmed, avgör jämförelsetalen vilka som ytterligare skall bli ersättare. Sålunda får de valda alltid åtminstone en ersättare från sin egen lista, ifall ej alla kandidater på listan blivit valda. Förekommer många listor kan minimiantalet ersättare överskridas på detta sätt. Men skulle icke minimiantalet nås, kan ersättare utses också från listor som ej besatt något mandat. Dylika ersättare inkallas emellertid först i andra hand och kan icke träda till som ordinarie. Om flera ersättare utses från samma lista är det också blott den med högsta röstetalet som kan träda till som ordinarie vid uppkommen ledighet. De övriga kommer i allmänhet att ha erhållit ytterst få röster.

72 §.

Enligt 40 § 1 mom. i den gamla arbetsordningen tillkommer landstingsman, som för enskilda angelägenheter beviljats ledighet för längre tid än tre dagar icke arvode under den tid ledigheten varar. Enligt förslagets 72 § 2 mom. avgör landstinget från fall till fall huruvida landstingsman, som för annan orsak än sjukdom och laga förfall beviljats ledighet från plenum skall beviljas arvode för den överstigande tiden. Under kortare ledighet förutsätts att landstingsman likväl gör sig förtrogen med de till behandling förevarande ärendena.

Talmanskonferensen har jämväl behandlat ltm Erik Lundqvists m.fl. motion nr 13/1971-72 enligt vilken i arbetsordningen måtte införas ett stadgande om förbud mot tobaksrökning under tid, då landstinget och landstingsutskott sammanträder.

Talmanskonferensen har efter diskussion icke funnit skäl att tillsvidare i arbetsordningen inrycka ett uttryckligt stadgande om rökförbud under utskottssammanträden.

Under landstingets plenum har rökning hittills inte förekommit och bör ej heller i fortsättningen förekomma. Vad gäller utskottssammanträden och liknande möten inom landstinget anser talmanskonferensen det naturligt att nödig hänsyn bör tas till de närvarande icke-rökarna, vilka ofta kan förorsakas obehag i ett rökfyllt rum. Det bör därför anses önskvärt att rökning i dylika sammanhang ej förekommer om någon av de närvarande motsätter sig detta.

Med hänvisning till det ovan anförda får talmanskonferensen vördsam samt föreslå,

att Landstinget ville godkänna närslutna förslag till arbetsordning för Ålands landsting.

Mariehamn, den 21 mars 1972.

På talmanskonferensens vägnar:

Alarik Häggblom
talman

Jan-Erik Lindfors
t.f.sekreterare.

A R B E T S O R D N I N G

för Ålands landsting.

Antagen av landstinget den 11 april 1972.

1 kap. K o n s t i t u e r a n d e å t g ä r d e r

1 §.

Landstingets arbetsår vidtager den 1 november och avslutas på tid som landstinget besluter.

Då landstinget vid början av nytt arbetsår sammanträder första gången tar landstingsmännen plats enligt alfabetisk ordning. Under året inkallad ersättare intager den avgångnes plats i plenisalen.

2 §.

Sedan landstinget sammanträtt till arbetsårets första plenum skall den landstingsman som är till åren äldst (ålderstalmannen) intaga talmannens plats och med biträde av landstingets sekreterare föranstalta namnupprop enligt alfabetisk förteckning över de landstingsmän, vilka har företett godkänd fullmakt.

Härefter sker val av talman samt en första och en andra vicetalman enligt 55 §. Talmännen väljes i förenämnd ordning.

Talmannen och vicetalmännen bildar landstingets presidium.

2 kap. K a n s l i k o m m i s s i o n o c h k a n s l i

3 §.

Vid plenum som hålles andra dagen efter landstingets öppnande utser landstinget de i 71 § landstingsordningen nämnda två medlemmarna av kanslikommissionen på sätt i 7 kap. stadgas.

4 §.

I kanslikommissionen föres ordet av talmannen och vid förfall för honom av vicetalman.

Kanslikommissionen är beslutför, då fyra medlemmar är närvarande. Vid lika röstetal avgör ordförandens röst. Dock kan kanslikommissionen handlägga och avgöra ärende, då tre medlemmar är tillstädes, därest de är ense om beslutet.

5 §.

Kanslikommissionen åligger

1) att övervaka landstingets ekonomiska förvaltning, utanordna landstingskostnaderna samt uppgöra förslag till landstingets årsstat;

2) att anslå tjänsterna vid landstingets kansli lediga att sökas

och att med undantag av sekreterartjänsten besätta dem ävensom att antaga erforderliga vaktmästare och annan personal;

3) att övervaka tjänstemännens vid landstingets kansli och den övriga personalens verksamhet och vidtaga härav eventuellt påkallade åtgärder; samt

4) att ge tillstånd till utsändning i radio och television av landstingets förhandlingar.

6 §.

Vid landstingets kansli skall finnas en sekreterare och en kanslist, vilka båda åtnjuter grundlön. Därtill kan finnas en notarie, en bibliotekarie samt nödigt antal stenografer och maskinskrivare.

Ifall kanslikommissionen anser det lämpligt kan samma person inneha två eller flera av dessa tjänster.

Landstingets ekonomiska förvaltning handhas av landskapsstyrelsens finansavdelning varvid dock bör iakttagas vad i 5 § föreskrivits om kanslikommissionens åligganden.

Yppas behov av flera tjänstemän, bör kanslikommissionen framställa förslag härom hos landstinget.

7 §.

Landstingets sekreterare utses av landstinget, sedan kanslikommissionen lediganslagit tjänsten och avgivit utlåtande om sökandena. Finnes flera sökande till tjänsten, besättes den med iakttagande av vad i 55 § stadgas om val.

Är sekreterartjänsten vid landstinget ledig eller tjänstens innehavare förhindrad att fullgöra sina åligganden, skall talmannen eller ålderstalmannen kalla notarien eller annan lämplig person att handha sekreterarens åligganden, intill dess tjänsten blivit besatt eller hindret upphört.

8 §.

Sekreteraren är chef för landstingets kansli. Sekreteraren åligger vidare att vara sekreterare för talmanskonferensen, kanslikommissionen, självstyrelsepolitiska nämnden, finansutskottet, justeringsutskottet samt justeringsmännen. Sekreteraren kan även åläggas att på tjänstens vägnar fullgöra andra uppdrag enligt instruktion som fastställts av landstinget på talmanskonferensens förslag.

Talmanskonferensens och kanslikommissionens beslut delges på sekreterarens försorg dem som beslutet avser.

-3-

3. kap. T a l m a n s k o n f e r e n s e n

9 §.

På talmanskonferensen ankommer, utöver vad i 42 § landstingsordningen är stadgat:

1) att väcka förslag om tillsättande av i 34 § 2 mom. landstingsordningen nämnda utskott;

2) att föreslå beloppet av de arvoden och den ersättning för resekostnader som enligt 12 § landstingsordningen tillkommer landstingsman, ledamöternas i landskapsstyrelsen arvoden och resekostnader samt talmannens arvode och den ersättning för representationskostnader, som bör anses tillkomma honom;

3) att föreslå huruvida i 51 § 2 mom. landstingsordningen avsett meddelande skall hänskjutas till utskott;

4) att göra de övriga framställningar, vilka enligt landstingsordningen eller denna arbetsordning uppdragits åt talmanskonferensen.

Vid lika röstetal inom talmanskonferensen avgör talmannens röst.

10 §.

Utskottsordförande skall, då talmannen finner detta påkallat, lämna talmanskonferensen redogörelse över i vilket skede de till utskottet remitterade ärendenas handläggning befinner sig.

4 kap. S j ä l v s t y r e l s e p o l i t i s k a n ä m n d e n

11 §.

I början av arbetsåret besluter landstinget hur många ersättare som minst skall utses för ledamöterna i självstyrelsepolitiska nämnden.

12 §.

Vid självstyrelsepolitiska nämndens sammanträden föres kortfattat protokoll, upptagande i nämnden framställda yrkanden, omröstningsförslag och nämndens beslut.

Självstyrelsepolitiska nämndens förslag och utlåtanden undertecknas på nämndens vägnar av ordföranden och kontrasigneras av sekreteraren.

13 §.

Förslag eller utlåtande från självstyrelsepolitiska nämnden till landstinget eller landskapsstyrelsen justeras vid sammanträde med de ledamöter, som deltagit i ärendets avgörande behandling.

14 §.

Ledamot av självstyrelsepolitiska nämnden har rätt att till förslag eller utlåtande foga skriftlig reservation. Reservation bör anmälas genast då nämnden fattat sitt beslut och framläggas senast vid justeringstillfället.

-4-

15 §.

Med anledning av redogörelse, som avses i 32 § landstingsordningen, skall nämnden avge yttrande till landstinget eller landskapsstyrelsen eller endast anteckna redogörelsen till protokollet.

Nämnden skall granska landskapsstyrelsens förvaltningsberättelse och förslag till årsstat såvitt dessa berör självstyrelsepolitiska frågor samt framställa härav föranlett förslag. Sådant förslag skall i plenum om möjligt behandlas tillika med vederbörande utskottsbetänkande.

16 §.

Blir självstyrelsepolitiska nämndens förslag till uttalande eller åtgärd icke oförändrat godkänt av landstinget skall ärendet överlämnas till förnyad behandling i nämnden, varefter det upptages till slutligt avgörande i plenum.

5 kap. U t s k o t t o c h j u s t e r i n g s m ä n .

17 §.

Vid urtima landsting besluter landstinget på förslag av presidiet, vilka utskott som skall tillsättas och hur många ledamöter som skall väljas i dem.

18 §.

Den som förut blivit vald till ledamot i tvenne utskott, är berättigad att avsäga sig ledamotskap i ytterligare utskott. På landstinget ankommer att pröva, om utskottsledamot på grund av annat uppgivet hinder kan befrias från sådant uppdrag eller från annat uppdrag, vartill han utsetts genom val av landstinget.

19 §.

Varje utskott väljer vid sitt första sammanträde ordförande och viceordförande. Val i utskott verkställes med slutna sedlar, om icke utskottets samtliga ledamöter enats om annat valsätt. Eljest skall omröstning ske öppet genom namnupprop eller på annat sätt, som utskottet finner för gott. Faller härvid rösterna lika, avgör ordförandens röst.

Om utgången av ordförande- och viceordförandevalet bör meddelas till talmannen.

20 §.

I samråd med talmanskonferensen antager varje utskott en sekreterare såvitt ej sekreterarbefattningens handhavande ordnats på särskilt sätt.

21 §.

Sammanträde med utskott äger rum inom stängda dörrar. Ersättare kan närvara vid sammanträde, även om utskottet eljest är fulltaligt.

-5-

Sådan ersättare får ej deltaga i ärendes behandling.

Utskott kan ge tillkallad sakkunnig rätt att deltaga i utskottets överläggningar men icke i beslut.

22 §.

Har landstinget beslutat, att något utskott skall angående visst till beredning i utskottet remitterat ärende eller någon del därav inhämta utlåtande av annat utskott, skall sistnämnda utskott skyndsamt avge sitt utlåtande.

Detta skall såvitt möjligt även iakttagas, då utskott på eget initiativ anhallit~~om~~ utlåtande av annat utskott.

23 §.

Betänkande i ärende, som behandlas av utskott, skall uppsättas kortfattat. Betänkandet bör avslutas med klämmor, innehållande utskottets förslag.

Initiativ som berör samma sak kan av utskott handläggas i ett sammanhang, varvid gemensamt betänkande avges om dem.

I utskottsbetänkande antecknas såsom deltagande i ärendets handläggning de ledamöter, vilka tagit del i ärendets avgörande behandling. Har utskottsledamot endast delvis deltagit i den avgörande behandlingen, skall detta anges i betänkandet.

Har utskott utsett annan ledamot än ordföranden att vid plenum redogöra för betänkandet, skall även detta anges i betänkandet.

Vid stora utskottets sammanträden föres kortfattat protokoll, upptagande i utskottet gjorda framställningar, omröstningsförslag och utskottets beslut.

24 §.

Utskottsbetänkande justeras antingen vid sammanträde med utskottet eller av justeringsmän, som utskottet utsett därtill.

Utskottsledamot har rätt att till betänkandet foga skriftlig, av utskottet granskad och godkänd reservation, varvid dock utskottets granskning endast får utsträcka sig till reservationens formella behörighet. Reservation bör anmälas, då utskottet fattat sitt beslut, och föreläggas utskottet till granskning senast vid justeringstillfället.

25 §.

Betänkande, utlåtande och expedition från utskott undertecknas av ordföranden och kontrasigneras av sekreteraren.

26 §.

Landstingets protokoll justeras av de i 70 § landstingsordningen nämnda justeringsmännen under ledning av talmannen.

§.

Justeringsmännen utses andra dagen efter landstingets öppnande. Justeringsmännen skall fortsätta med sin verksamhet, till dess de uppdrag landstinget anförtrott dem blivit slutförda.

6 kap. P l e n u m

28 §.

Tillkännagivande om tiden för plenum delges landstingsmännen under näst föregående plenum.

29 §.

Till varje plenum skall upprättas föredragningslista, som upptager föreliggande ärenden.

Ärendena upptages på listan i följande ordning:

- 1) meddelanden;
- 2) val;
- 3) republikens presidents framställningar;
- 4) talmanskonferensens förslag;
- 5) utskottsbetänkanden och självstyrelsepolitiska nämndens förslag;
- 6) landskapsstyrelsens framställningar jämte därtill anslutna motioner;
- 7) motioner, som icke faller under 6 punkten; samt
- 8) övriga ärenden.

Föredragningslista skall före plenum anslås på landstingets anslagstavlor och utdelas till landstingsmännen.

30 §.

Plenum börjar med namnupprop.

Landstingsman, som infinner sig till plenum efter namnuppropet, skall anmäla sig för sekreteraren.

Är landstingsman förhindrad att närvara vid plenum bör han, med angivande av orsaken till frånvaron, hos talmannen eller sekreteraren anhålla om ledighet från landstingsarbetet. Anhållan om ledighet, som avser mera än tre arbetsdagar i följd, skall göras skriftligen.

31 §.

Till landstinget inkomna framställningar och motioner skall vid plenum anmälas av talmannen såvitt möjligt med angivande av dagen då ärendet föredrages för behandling.

Den i 26 § landstingsordningen nämnda tiden av fyra dagar skall, då fråga är om framställning eller återtagande av framställning, räknas från den dag när framställningen eller tillkännagivandet om framställningens återtagande anmäldes i landstinget, sagda dag dock

ej medräknad.

32 §.

Önskar landstingsman, att något ärende, i vilket landstinget äger besluta och om vars anhängiggörande icke är på annat sätt stadgat, skall upptagas vid plenum, skall han därom i god tid hos talmannen göra skriftlig framställning, vari saken och hans förslag i korthet anges. Endast i undantagsfall upptages ärende, utan att därom sådan skriftlig framställning gjorts.

33 §.

Sedan ärende föredragits i landstinget för behandling, är landstingsman berättigad att anhålla om ordet genom handuppräckning eller på annat iakttagbart sätt.

Då ordet ges, skall utöver vad i 45 § 1 mom. landstingsordningen är stadgat, iakttagas följande:

Anhåller flera samtidigt om ordet, äger talmannen bestämma, i vilken ordning svar av dem skall erhålla detsamma. Dock äger utskottsordförande eller annan enligt 23 § 4 mom. utsedd företrädare för utskott rätt att framom andra landstingsmän erhålla ordet då utskottsbetänkande första gången behandlas. Då motion föredrages för remiss kan motionens första undertecknare ges ordet framom annan anmäld talare.

Om landstingsman eller ledamot av landskapsstyrelsen under annans anförande eller omedelbart efter dess slut begär ordet för replik, kan talmannen enligt prövning ge denne ordet före tidigare anmälda talare. Replik får räcka högst två minuter och innehålla endast förklaringar och rättelser med anledning av det andra anförandet eller bemötande av däri gjort påstående. Varje talare får högst två repliker på samma huvudanförande. I övrigt kan replik i anledning av replik icke beviljas annan än den som hållit huvudanförandet.

Ledamot av landskapsstyrelsen kan av talmannen ges ordet framom andra talare för att besvara av landstingsman framställd fråga.

34 §.

Den som yttrar sig skall tala stående från talarstolen. Den som gör endast ett kortfattat uttalande kan dock göra det från sin plats. Talmannen kan uppmana talare att oberoende av andragandets längd framföra detta från talarstolen.

35 §.

Varje talare bör noga hålla sig till den sak, som behandlas. Avviker han därifrån, skall talmannen uppmana honom att hålla sig till saken. Åtlyder talaren icke uppmaningen, kan talmannen fråntaga honom ordet.

36 §.

Störande yttringar av bifall eller ogillande är icke tillåtna vid landstingets plenum.

37 §.

Begäres bordläggning enligt 52 § landstingsordningen, skall ärendets sakliga behandling avbrytas och ärendet bordläggas till plenum, som landstinget bestämmer.

Begäres i annat fall bordläggning eller framställles något sådant förslag, vars godkännande skulle avbryta den sakliga behandlingen av ärendet, och har sådant förslag vunnit understöd, skall följande talare på uppmaning av talmannen inskränka sina uttalanden till detta förslag och beslut därom fattas, innan vidare överläggning i själva ärendet tillåtes.

38 §.

Skriftligt svar på i 48 § 1 mom. landstingsordningen avsett spörsmål skall utdelas på landstingsmännens bord samt föredragas för bordläggning till ett plenum som hålles tidigast därpåföljande dag.

Göres i anledning av svaret förslag om hemställan till landskapsstyrelsen skall den avgörande behandlingen härav bordläggas till plenum följande dag om annan senare tid icke utsättes. Sådant förslag skall om möjligt på förslagsställarens försorg utdelas mångfaldigat i anslutning till det plenum, där förslaget väcks.

39 §.

I 48 § 2 mom. landstingsordningen avsedd enkel fråga skall muntligen uppläsas av landstingsman vid plenum då den besvaras. Här efter avger lantrådet eller medlem av landskapsstyrelsen svar på frågan. Har svaret utdelats i skriftlig form, skall det ändock uppläsas inför landstinget.

Talmannen äger senast vid plenum föregående dag meddela att enkel fråga skall besvaras.

40 §.

Innan detaljbehandling av ärende äger rum, skall landstingsmännen beredas tillfälle att i allmän diskussion uttala sig om ärendet i dess helhet och framföra motiv för ändringar i det förslag, som ligger till grund för behandlingen.

Vid detaljbehandlingen skall förslaget, uppdelat på lämpligt sätt, föreläggas för godkännande. Göres icke ändringsförslag har landstinget omfattat förslaget i den föreliggande lydelsen. Yrkande på annat beslut skall vid detaljbehandlingen framställas utan motivering i sak.

Under den allmänna diskussionen kan framföras yrkande, att till grund för behandlingen skall läggas annat förslag som tidigare legat till grund för behandling av ärendet. Vinner yrkandet understöd skall landstinget fatta beslut härom och därefter fortsätta den allmänna diskussionen.

Framställning från republikens president rörande i självstyrelselagen förutsatt bifall till lag, som antagits av riksdagen, skall i landstingets plenum undergå tre behandlingar.

41 §.

Sedan tredje behandlingen av ett lagförslag är avslutad, fattas beslut om motiveringen och till ärendet anslutna hemställningsklämmor. Besluter landstinget ändra eller komplettera motivering som tidigare anförts i handlingarna, skall härom antecknas i protokollet och protokollsutdrag biläggas de handlingar, som i ärendet tillställles republikens president, landskapsstyrelsen och övriga myndigheter.

Förslag till hemställningskläm, som väckts i plenum i samband med lagstiftningsärende och om vilket utlåtande av utskott ej föreligger eller vartill förslag icke ingår i någon till betänkande i ärendet fogad reservation, skall, där landstinget icke omedelbart förkastar detsamma, bordläggas till följande plenum för att vid detta cförändrat antagas eller avböjas.

42 §.

Vill landstingsman innan beslut fattas framställa förslag, vars lydelse icke framgår av handlingarna i ärendet, skall förslaget skriftligen överlämnas till talmannen och om möjligt utdelas till de övriga landstingsmännen innan omröstning verkställs.

Om förslag, som ej vunnit understöd får icke omröstning äga rum.

43 §.

Omröstning vid plenum förrättas genom uppstigning eller såsom öppen omröstning, antingen efter namnupprop eller med omröstningsapparat. Landstingsman kan rösta "ja" eller "nej" eller avstå från att rösta.

Vid omröstning genom uppstigning uppmanar talmannen först de landstingsmän som röstar "ja" att resa sig. Har icke flertalet närvarande landstingsmän röstat "ja" uppmanar talmannen dem som röstar "nej" att resa sig. Talmannen avger sin röst muntligt omedelbart sedan han anmodat de röstande att resa sig. Talmannen konstaterar här efter huruvida majoritet för "ja" eller "nej" föreligger.

Har genom uppstigning verkställd omröstning enligt talmannens uppfattning icke givit tydligt svar verkställs öppen omröstning. Dylik omröstning skall även verkställas då två landstingsmän så yrkar.

Talmannen kan förordna att öppen omröstning genast skall förrättas.

44 §.

Vid omröstning efter namnupprop skall talmannen anmoda två landstingsmän att taga plats vid talmannens bord och biträda honom med att uträkna omröstningsresultatet.

Vid omröstning efter namnupprop ropas först talmannen upp och därefter de övriga landstingsmännen i alfabetisk ordning.

45 §.

Finns flera förslag till beslut redogör talmannen för dem och föreslår i vilken ordning de skall behandlas. Förslag ställes mot varandra endast till de delar de är oförenliga.

Föreligger flera än två oförenliga förslag till beslut skall såvitt möjligt först upptagas till omröstning de två förslag vilka mest avviker från det förslag som ligger till grund för behandlingen. Det därvid vinnande förslaget ställes därefter mot det kvarvarande förslag, som mest avviker från det förslag som ligger till grund för behandlingen. Härefter fortsättes på samma sätt intill dess ett enda motförslag till det förslag som ligger till grund för behandlingen erhålles.

Förslag vilket avser totalt förkastande av det förslag som ligger till grund för behandlingen, skall dock sist upptagas till omröstning mot det förslag, som segrat bland de övriga förslagen.

Omröstningsförslag skall ställas så, att svaret "ja" avges för det förslag som ligger till grund för behandlingen.

46 §.

Varje talares yttrande överlämnas i maskinskrift till honom för att granskas. Gör han rättelse däri, skall den antecknas i detta maskinskrivna exemplar. Han skall även teckna sitt namn på yttrandet till bevis för att han godkänt detta samt utan dröjsmål återställa detsamma till stenografen. Därefter bör yttrandena hållas tillgängliga för allmänheten i landstingets kansli.

Har talare ändrat sitt yttrande i sak och i synnerhet där ändring rör sådant, som blivit motsagt eller varom annan talare förenat sig, bör stenografen uppmärksamma justeringsmännen på detta. Kan ej ändringen godkännas, bör justeringsmännen anmäla därom till landstinget.

47 §.

I det fall, som avses i 28 § landstingsordningen, fortsättes ärendets behandling, där det lämnats vid föregående landsting.

Har sådant utskott, till vars beredning ärendet vid föregående landsting remitterats, icke tillsatts vid det landsting, där ärendets

-11-

behandling skall fortsättas, bestämmer landstinget på talmanskonferensens förslag, i vilket utskott ärendet skall beredas.

48 §.

Anser talmannen något ärende vara av den beskaffenhet, att det icke bör behandlas vid offentligt plenum, eller har tio landstingsmän anhållit att något ärende skall behandlas vid icke offentligt plenum, skall talmannen låta utrymma åhörarplatserna varefter landstinget avgör, om ärendet skall behandlas vid offentligt plenum eller ej.

Fattar landstinget beslut om att ärendet skall behandlas vid icke offentligt plenum, skall behandlingen avbrytas och talmannen utsätta tid för det icke offentliga plenum. Föredragningslista för sådant plenum skall ej anslås.

49 §.

Vid plenum för landstingets sekreterare eller notarie protokoll. Detta skall återge behandlade ärenden, talmannens uttalanden och omröstningsförslag, namnen på dem som yttrat sig, framställda yrkanden, utgången av omröstning och val samt landstingets beslut.

7 kap. V a l i l a n d s t i n g e t.

50 §.

Val, som verkställes av landstinget, förrättas under ledning av talmannen. Två av talmannen utsedda landstingsmän skall jämte sekreteraren biträda vid granskning och räkning av valsedlarna samt fastställande av valresultatet.

51 §.

Vid val tillåtes ej diskussion om annat än kandidaternas valbarhet och valets laglighet i övrigt. Allmän diskussion är dock tillåten då sådan befattnings skall besättas, som varit anslagen ledig att sökas.

52 §.

Val sker med slutna sedlar, vilka avlämnas efter upprop. Talmannen skall omedelbart därförinnan visa de närvarande att valurnan är tom.

53 §.

Sedan röstning ägt rum räknas omedelbart de avgivna valsedlarna. Likaså antecknas antalet landstingsmän som vid uppropet har utövat sin rösträtt.

Talmannen öppnar härefter valsedlarna, granskar deras giltighet och anger vilken kandidat envar röst tillfaller. Samtidigt grupperas valsedlarna efter de angivna kandidaterna. Ogiltiga valsedlar hänföres till en särskild grupp.

Förklarar talmannen att valsedel är ogiltig, skall orsaken härtill omedelbart meddelas landstinget.

54 §.

Valsedel är ogiltig

- 1) om i valsedeln utmärkts flera än en kandidat;
- 2) om kandidat betecknats så, att det ej tydligt framgår vilken person som avses;
- 3) om valsedel försetts med särskilt kännetecken eller däri gjorts annan obehörig anteckning; samt
- 4) om annan än för valet avsedd valsedel kommit till användning.

55 §.

Val, där en enda person skall utses, sker sålunda, att envar röstande på en blank valsedel antecknar sin kandidat, och den förklaras vald som erhållit mer än hälften av de avgivna rösterna. Uppnås icke sådan röstövertvikt, förrättas nytt val. Får ej heller då någon mer än hälften av de avgivna rösterna, förrättas ett tredje val mellan de två som vid den andra omröstningen uppnått de högsta röstetalen. Vid tredje omröstningen förklaras den vald som erhållit de flesta rösterna. Uppkommer lika röstetal i andra eller tredje omröstningen, avgöres företrädet genom lottning.

Skall en enda person jämte ersättare för honom utses, förrättas valet av vardera skilt för sig såsom i 1 mom. är sagt.

56 §.

Vid arbetsårets andra plenum skall talmannen meddela tiden för val av landstingets utskott, självstyrelsepolitiska nämnden, justeringsmännen, medlemmar i kanslikommissionen och representant i Nordiska rådet.

Tidpunkten för övriga val fraställes av talmanskonferensen, och därom skall om möjligt meddelas senast två dagar före valet.

På förslag av talmanskonferensen kan landstinget besluta att framskjuta tidpunkten för redan utlyst val, såframt detta icke strider mot landstingsordningen.

57 §.

För vart och ett av landstingets utskott samt för justeringsmännen skall utses minst två ersättare. I stora utskottet tillsättes dock minst fyra ersättare. På förslag av presidiet kan landstinget för visst val besluta om annat minimiantal.

58 §.

Då två eller flera personer skall utses samtidigt, förrättas proportionella val med kandidatlistor såsom i 59-68 §§ stadgas.

59 §.

Kandidatlista skall uppgöras skriftligt och upptaga högst lika många kandidater, som vid valet skall väljas personer, inberäknat minimiantalet ersättare. På listan skall överst anges vilket val den avser, och därunder skall kandidaternas namn i bestämd ordningsföljd vara så utskrivna, att oklarhet om vem som avses ej kan uppstå. Listan skall vara dagtecknad och undertecknad av minst så många landstingsmän, som den upptar kandidater, samt innehålla fullmakt för någon av dessa landstingsmän att såsom ombudsman inlämna listan ävensom att vidtaga de i 60 § nämnda ändringarna.

På kandidatlista vid val, där personlig ersättare för envar av de valda även utses, skall kandidaterna upptagas parvis, varvid den först nämnda anses uppställd såsom ordinarie kandidat och den senare såsom personlig ersättare för honom.

Om vid valet erfordras kandidaternas skriftliga samtycke, skall detta åtfölja kandidatlistan.

Samma person får ej underteckna flera än en kandidatlista. Har så skett skall talmannen avlägsna hans underskrift från samtliga kandidatlistor i valet.

Kandidat får icke underteckna lista där han själv är uppställd.

60 §.

Kandidatlistorna skall inlämnas till landstingets kansli senast klockan 15.00 dagen före valet. Lista, som härvid befinnes formellt bristfällig, får av ombudsmannen rättas och ånyo inlämnas före klockan 16.00, dock icke i det fall att erforderligt antal landstingsmän icke undertecknat listan. Listorna skall i kansliet vara tillgängliga för landstingsmännen till klockan 17.00 samma dag.

Kandidatlista som ingivits sentida lämnas utan avseende. Talmannen avgör huruvida inlämnad lista kan godkännas. Före valet skall talman-
nen delge landstinget orsaken till att kandidatlista ej godkänts.

Den, som är uppställd såsom kandidat på olika listor, äger rätt att få sitt namn avlägsnat från alla listor utom en, såframt anmälan härom göres i kansliet senast klockan 16.00 dagen före valet.

Är samma person uppställd såsom kandidat på olika listor, har de som undertecknat en sådan lista rätt att stryka hans namn från sin lista och införa nytt namn i stället. Nytt namn kan även införas i stället för kandidat, som fått sitt namn avlägsnat enligt 3 mom. Anmälan om nämnda åtgärder bör av ombudsmannen göras i kansliet före klockan 09.00 på valdagen. Beträffande personlig ersättare gäller dessutom vad i 6 mom. är stadgat.

Vad i 3 och 4 mom. är stadgat gäller icke vid val där kandidaternas skriftliga samtycke erfordras. Den som för sådant val samtyckt till

att vara kandidat på två eller flera listor, skall av talmannen avlägsnas från samtliga kandidatlistor.

Finner talmannen i annat än i 5 mom. avsett fall, att kandidat ännu klockan 09.00 på valdagen förekommer på flera än en kandidatlista, äger han ofördröjligen genom lottning avlägsna hans namn från alla listor utom en.

Ombudsman kan, om personlig ersättare sålunda strukits, införa ny ersättare före klockan 10.00 på valdagen.

Har ordinarie kandidat blivit struken, skall talmannen från listan utstryka även hans personliga ersättare.

61 §.

Kandidatlista får senast klockan 10.00 på valdagen återkallas skriftligt av samma landstingsmän som undertecknat listan.

62 §.

Föreligger två eller flera godkända kandidatlistor klockan 10.00 på valdagen, skall de uppställda kandidaterna sammanställas i en valsedel, varvid de olika listorna avgränsas och förses med ordningsnummer samt en ruta tecknas framför varje ordinarie kandidats namn. Denna valsedel mångfaldigas och skall användas vid valet.

63 §.

Vid valet skall den röstande med ett kryss i rutan framför namnet utmärka den kandidat, åt vilken han ger sin röst.

64 §.

Vid rösträkningen förfares på följande sätt:

- 1) Envar ordinarie kandidats röstetal bestämmes genom sammanräkning av de godkända valsedlar, på vilka hans namn blivit förkryssat.
- 2) Varje kandidatlistas röstetal bestämmes genom sammanräkning av röstetalen för listans alla kandidater.

65 §.

Vid fastställandet av valresultatet förfares på följande sätt:

- 1) Kandidaterna på samma kandidatlista upptecknas i ordningsföljd efter fallande röstetal, varpå dem tilldelas jämförelsetal sålunda, att den första kandidaten till jämförelsetal erhåller listans hela röstetal, den andra hälften, den tredje tredjedelen, den fjärde fjärdedelen och så vidare.
- 2) Alla kandidaters namn upptecknas ånyo i ordningsföljd enligt storleken av deras jämförelsetal så, att vid varje kandidats namn antecknas jämförelsetalet.

Sedan samtliga kandidater sålunda ordnats efter avtagande jämförelsetal förklarar talmannen de främsta kandidaterna valda till det

antal, som är bestämt för valet.

66 §.

Vid lika röstetal eller jämförelsetal avgör lotten.

67 §.

Personlig ersättare för vald, blir den som på kandidatlistan upptagits i par med den valde.

Då personliga ersättare icke är föreskrivna, bestämmes ersättare för den valde sålunda att därtill främst utses den efter de valda närmast följande kandidaten på den kandidatlista från vilken han blivit vald.

Om minimiantalet ersättare icke uppnås enligt 2 mom., utses ytterligare erforderliga ersättare sålunda, att företräde ges den som har högsta jämförelsetalet bland de kandidater, vilka icke tidigare förklarats valda eller utsetts till ersättare.

Har någon av de valda avgått, skall enligt 1 eller 2 mom. utsedd ersättare träda i hans ställe. Saknas sådan ersättare, skall fyllnadsval förrättas.

Vid tillfälligt förfall för ordinarie medlem ankommer på denne att kalla ersättare i sitt ställe, varvid i främsta rummet bör kallas personlig ersättare eller ersättare som är utsedd från samma lista. Kan icke ordinarie medlem inkalla ersättare, ankommer detta på ordföranden.

Utan hinder av föreskrifterna i denna paragraf skall gälla vad om ersättare är särskilt stadgat.

68 §.

Har endast en kandidatlista blivit för valet godkänd, verkställs icke särskild valförrättning, utan förklarar talmannen för valda så många kandidater, räknat från listans början, som vid valet skall utses ordinarie medlemmar. De övriga på listan förklaras valda till ersättare.

8 kap. S ä r s k i l d a s t a d g a n d e n

69 §.

På landstingets presidium ankommer att, om så finnes oundgängligt, sammankalla landstinget till plenum under tid då landstinget eljest icke sammanträder.

70 §.

På landstingets sekreterare ankommer att efter landstingets avslutning utanordna de kostnader för landstinget, som skall bestridas efter avslutningen.

-16-

71 §.

Förlorar landstingsman sin valbarhet eller avgår han på grund av laga eller av landstinget godkänt skäl eller förklaras han ha förverkat sitt uppdrag, så ock då meddelande om landstingsmans frånfälle gjorts hos landstinget, äger landstingets sekreterare ofördröjligen meddela härom till centralnämnden för landstingsval.

72 §.

Landstingsman, som på grund av sjukdom eller annat laga förfall är förhindrad deltaga i landstingsarbetet, skall under tiden för förfallet icke gå förlustig sitt arvode.

Har landstingsman av annan orsak beviljats ledighet från landstingsgöromål för längre tid än tre arbetsdagar i följd, avgör landstinget på talmanskonferensens förslag om arvode skall utgå för den överstigande tiden.

73 §.

I plenisalen finns särskilda platser för åhörare. Åhörarna bör noga följa gällande stadganden för upprätthållande av ordning och de föreskrifter kanslikommissionen kan påbjuda. Sådana föreskrifter bör vara anslagna på lämpliga ställen.

Den som uppträder störande kan genast avvisas. Om oordning uppstår bland åhörarna, äger talmannen avvisa samtliga åhörare.

74 §.

Avvikelse från bestämmelserna i denna arbetsordning kan företagas genom av landstinget i varje enskilt fall fattat enhälligt beslut.

Önskar landstingsman taga initiativ till ändring av arbetsordningen, skall därom göras skriftlig framställning till landstinget. Över förslaget inbegär landstinget talmanskonferensens utlåtande.

Blir av talmanskonferensen framställt förslag till ny arbetsordning eller till ändring av denna arbetsordning icke oförändrat godkänt av landstinget, skall ärendet överlämnas till förnyad beredning i talmanskonferensen, varefter det upptages till slutligt avgörande i plenum.

75 §.

Denna arbetsordning träder omedelbart i kraft och genom densamma upphäves arbetsordningen för Ålands landsting av den 19 mars 1952 (8/52) jämte senare företagna ändringar i densamma samt landstingets beslut av den 7 december 1961 om antagande av bestämmelser om val inom landstinget enligt proportionellt valsätt (5/63).

Vad i denna arbetsordning är stadgat om sekreterarens ställning och arbetsuppgifter träder i kraft den 1 februari 1973. Intill dess skall den tidigare gällande arbetsordningens bestämmelser tillämpas beträffande sekreteraren.